

HET MONUMENT DE JONGH

DOOR IR. A. VAN DER STEUR

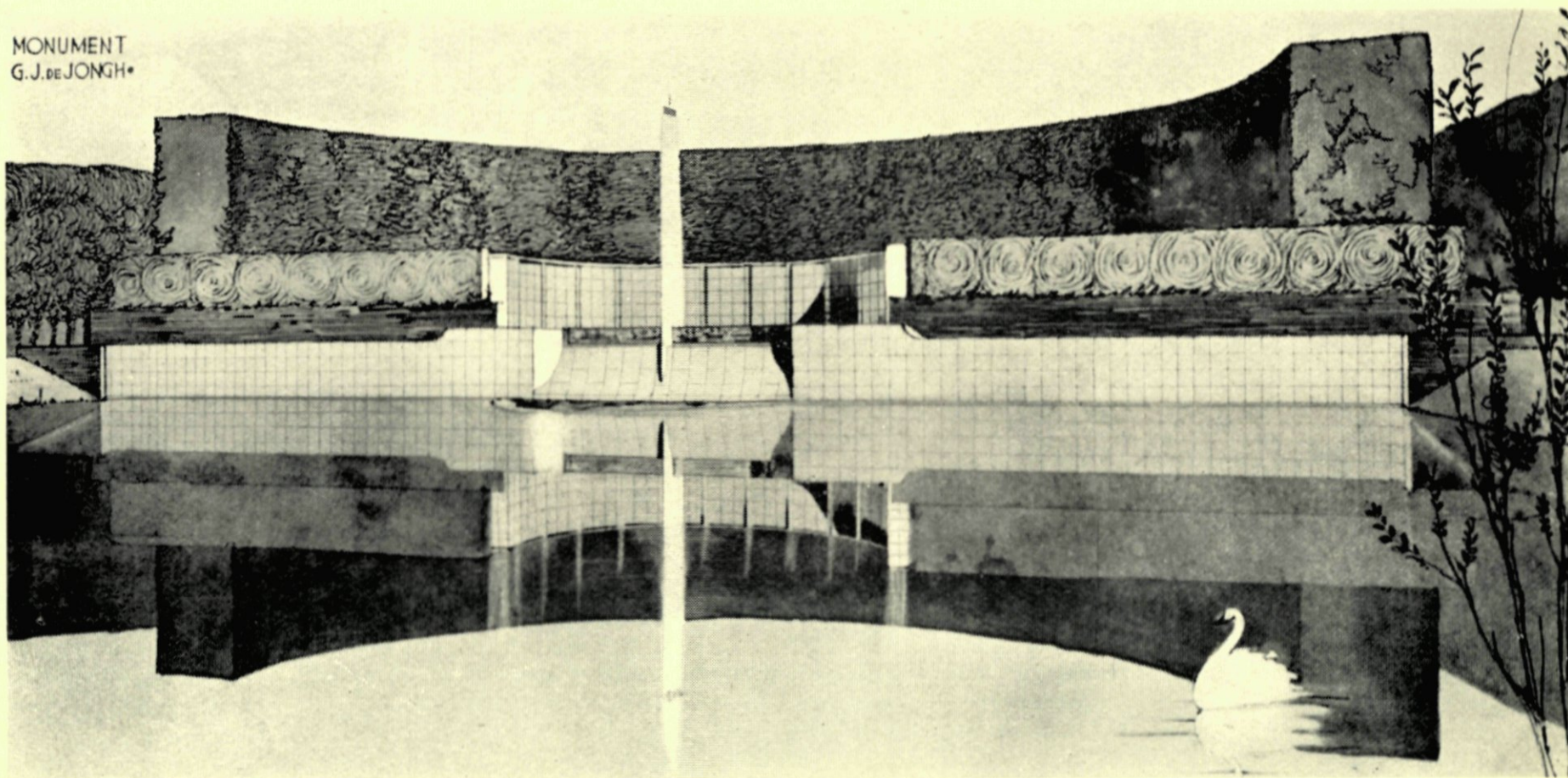
REEDS eenige jaren geleden werd door den heer D. G. van Beuningen aan de Gemeente Rotterdam een monument aangeboden, dat op een nader vast te stellen plaats zou worden opgericht en dat gewijd zou zijn aan de nagedachtenis van den heer G. J. de Jongh, directeur der Gemeentewerken van 1879 tot 1910.

Na een reeks van pogingen om tot dit doel te geraken, bij welke pogingen vooral de gedachte voorzat, dat een dergelijk monument in het havengebied behoorde te worden opgericht, werd van deze grondgedachte afgezien en kwam het denkbeeld naar voren, het monument liever te plaatsen in een gebied, dat meer door de Rotterdammers bezocht zal worden dan het havengebied, waar de nijvere bevolking van onze havenstad temidden van haar arbeid toch niet de rust heeft zich aan eenige overpeinzing over te geven.

Waar dan beter een dergelijk monument geplaatst dan in een ontspanningsgebied, liefst niet te ver van het centrum gelegen, waar men zich zal komen verpoezen en waar men wel den tijd zal hebben om rustig te overdenken, wat de persoon van G. J. de Jongh voor onze stad heeft beteekend.

En 't kan daarnaast ook geen kwaad juist door die ligging buiten het havengebied er de aandacht eens op te vestigen, dat de heer De Jongh niet alleen door het bouwen van onze havens, doch ook door zijn werk op ander gebied zoo ontzaglijk veel voor onze stad heeft gepresteerd. Velen zie ik even glimlachen – maar werkelijk – het monument, met hetgeen erop vermeld zal staan, zal vertellen van het volledige werk van dezen grooten directeur der gemeentewerken – en ik geloof zeker dat dit voor velen een openbaring zijn zal. Slechts één voorbeeld: Groote lijnen trekken als de Mathenesserlaan lijkt ons nu vrij eenvoudig, maar men vergete niet, dat in de jaren 1879–1901 elke ruggesteun voor den stedebouwer, zooals we die na dien tijd in de Woningwet kennen, ontbrak. En dan toch groote wegen van 40 meter breedte tot stand te brengen! Het moet een

MONUMENT
G. J. DE JONGH*



9. HET MONUMENT DE JONGH. NAAR EEN ONTWERPTEKENING.

zeer sterke figuur geweest zijn, die dit toen wist te bereiken.

Verschillende overwegingen leidden in den loop van 1933 tot vaststelling van de plaats voor het monument in het uitbreidingsplan Dijkzigt en wel nabij den Westzeedijk aan het einde van den bloementuin, die in het zuid-oostelijk deel van het bovengenoemde uitbreidingsplan zal worden gemaakt. Op deze plaats zal het monument eenerzijds een waardige afsluiting van den bloementuin vormen, terwijl het anderzijds een groote architectonische beteekenis zal kunnen krijgen, doordat het opgericht zal worden in de as, die reeds in den zuidelijken gevel van het Museum Boymans tot uitdrukking is gebracht.

In verband met de eenheid, die in monument, tuin en museum zou moeten worden gezocht, om te bereiken, dat deze belangrijke objecten van het uitbreidingsplan Dijkzigt elkaar goed ondersteunen, werd mij verzocht de architectonische verzorging op mij te nemen. Nadat het schetsplan, op deze grondslagen tot stand gebracht, aanvaard was, werd aan den dienst der Gemeentewerken de verdere uitwerking van de plannen en de uitvoering daarvan opgedragen.

Zooals gezegd, zou de aslijn, die in den tuin en in het museum reeds tevoorschijn treedt, in het monument terug te vinden moeten zijn. Bovendien zal de beëindiging van deze aslijn door het monument moeten worden gevormd. Dit was niet krachtiger te bereiken dan door het hoofdmoment van het monument – de gedenknaald – in deze aslijn te plaatsen en het monument als omhulling van deze naald te zien, voorzien van goede toegangs- en uitgangspartijen, die het bijzondere moment in het bouwwerk voldoende zullen voorbereiden.

Zoo kreeg ik de visie voor het monument aan het einde van den vijver, waarin de weerspiegeling een groote waardigheid aan het geheel zal verleen; zoo zag ik de naald van 12 meter hoogte, in blanke grijze graniet uitgevoerd, opnieuw in het water afgeteekend, als een lichtende lijn, die de herinnering aan G. J. de Jongh wakker houden zal.

Achter de naald zal op ongeveer 2 meter hoogte boven het water een plateau liggen, waaromheen een lage borst-

wering met banken tot rustig kijken en overpeinzen nooden zal.

Recht achter de naald zullen eenige treden toegang geven tot dit plateau. Doordat dit terras aldus even geïsoleerd ligt, zal men op de banken rustig verblijven, zonder hinder of overlast van het langs-wandelende publiek te hebben. Een zitje op die banken zal niet te versmaden zijn als in het vroege voorjaar het koesterende zonnetje over den achterliggenden afsluitmuur zal schijnen of als in den zomer juist aan de andere zijde altijd wel een schaduwhoekje zal overblijven.

Op dit terras zal den beschouwer verder van alles worden verduidelijkt. De beeldhouwer Bolle zal namelijk een portret van den heer De Jongh maken, dat in brons afgegoten zal worden en dat tegen de naald zal worden aangebracht. Verder zal dezelfde kunstenaar een tweetal bronzen hekken ontwerpen, die aan de waterzijde het terras zullen afsluiten. Op deze hekken zal hij iets vertellen van water en van havens, van de fabrieken en huizen, die daarbij werden gebouwd, van varende booten en dit alles als achtergrond voor de hoofd- en handarbeiders, die tezamen deze werken tot stand brachten. Het werkzame in het leven van G. J. de Jongh zal daardoor zeker worden gekarakteriseerd.

Maar nog méér zal het monument vertolken van wat G. J. de Jongh gedaan heeft voor onze stad. Vóór het beschreven terras zal, slechts even boven het water van den vijver uitstekend, een granieten plateau oprijzen, dat van het terras, staande achter Bolle's hekken, goed zichtbaar zal zijn. En als het ware in het graniet ingehakt, zal Jaap Gidding in glasmozaïek gaan vertellen van Rotterdam, zooals De Jongh dat vond in 1879 en zooals hij het verliet in 1910. Hij zal vertellen van de groote gebouwde havens en van de plannen voor havens die in uitvoering waren of van de plannen die hij achterliet en die later nog werden uitgevoerd. Maar hij zal ook in kleur en lijnenspel iets meedeelen over den grooten groei van onze stad in die jaren en van de groote lijnen, die De Jongh daarin wist te trekken. Hij zal aangeven, hoe De Jongh ook ver in de toekomst keek met groote uitbreidingsplannen, waarvan sommige hoofdlijnen

in latere plannen of in de later uitgevoerde gedeelten duidelijk zijn terug te vinden. En hij zal er aan herinneren, dat De Jongh ook de grondlegger van de gedachte van het Bosch- en Parkplan in Kralingen is geweest. Tenslotte zal voor den nauwkeurigen beschouwer in dit mozaïek een stukje Rotterdamsche geschiedenis te vinden zijn, dat duidelijk zal getuigen van de wilskracht en van het doorzettingsvermogen, waarmede zoo ontzaglijk veel tot stand werd gebracht.

Aan het einde van mijn beschrijving wil ik dan vermelden hoe zandsteen en baksteen muren de wandelterrassen, die toegang tot het monument verleen, zullen afsluiten naar de zuidzijde, waardoor zij eenerzijds het straatlawaaï van groote verte zullen doen klinken, anderzijds het monument een volledige afsluiting van de tuinen achter het museum laten vormen. Beplanting achter en om het monument zal deze bedoeling verder moeten ondersteunen.

Ik wil niet eindigen zonder de hoop te hebben uitgesproken, dat ik er in moge slagen de bedoeling van den schenker in dit moment inderdaad te vertolken en dat ik een steentje mag hebben bijgedragen om de herinnering aan G. J. de Jongh levend te houden en hem met dankbaarheid te gedenken.